

Warszawa, 10.11.2022

Weryfikacja wystąpienia okoliczności i podstaw do zakazu udostępnienia funduszy, środków finansowych lub zasobów gospodarczych oraz udzielenia wsparcia w związku z agresją Rosji wobec Ukrainy w projektach PO WER

I. Cel weryfikacji:

Weryfikacja ma na celu ustalenie, czy środki Unii Europejskiej (UE) nie są przekazywane podmiotom, które podlegają wykluczeniu z możliwości ich otrzymania na podstawie prawodawstwa unijnego i krajowego wprowadzającego sankcje wobec podmiotów i osób, które w bezpośredni lub pośredni sposób wspierają działania wojenne Federacji Rosyjskiej lub są za nie odpowiedzialne.

W związku z faktem, że od dnia wejścia w życie przepisów wymienionych w pkt II niniejszego dokumentu, do czasu zniesienia sankcji nie można udzielać żadnego wsparcia finansowego/pomocy/korzyści określonym podmiotom, instytucje i podmioty wdrażające projekty unijne **na każdym etapie realizacji projektu** są zobowiązane do weryfikacji podmiotów korzystających z tych środków.

Zgodnie z interpretacją KE, instytucja udzielająca wsparcia/zamawiająca musi zdecydować, jakie środki (łącznie z rozwiązaniem umowy) będzie stosować w określonych okolicznościach, poza bezpośrednio stosowanym, zakazującym jakichkolwiek płatności.

Weryfikacja dokonywana jest wg stanu na dzień zawarcia umowy o dofinansowanie, a w przypadku wykonawców (w tym podmiotów traktowanych jak wykonawcy), na dzień zawarcia z nimi umowy, a następnie przed dokonaniem każdej płatności.

II. Podstawa prawna:

- Rozporządzenie Rady (UE) nr 269/2014 z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz. U. UE L 78 z 17.3.2014, str. 6, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczące środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy (Dz. U. UE L 134 z 20.5.2006, str. 1, z późn. zm.),
- Rozporządzenie (UE) nr 833/2014 z dnia 31 lipca 2014 r. dotyczące środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie (Dz. U. UE L 229 z 31.07.2014, str. 1. z późn. zm.).

Art. 5 k ust. 1 tego rozporządzenia dotyczy umów z wykonawcami i nakładania sankcji przy udzielaniu zamówień publicznych; nie obejmuje kontraktów udzielanych przez prywatne instytucje zamawiające i/lub kontraktów o wartości niższej niż określona w dyrektywach dotyczących zamówień publicznych.

Natomiast art. 5 l ust. 1 tego rozporządzenia dotyczy udzielania i realizacji finansowania w ramach programów UE, tj. zakazuje wszelkiego wsparcia bezpośredniego lub pośredniego w ramach programów UE każdej osobie prawnej, podmiotowi lub organowi z siedzibą w Rosji, które mają ponad 50% własność publiczną lub kontrolę publiczną (z wyjątkami wymienionymi w pkt 2 tego samego artykułu). Artykuł ten ma zatem znacznie szerszy zakres niż art. 5 k ust. 1.

Każde wsparcie w ramach programów UE, np. podpisanie umowy z beneficjentem lub udzielenie zamówienia (bez względu na wartość i tryb zamówienia) jest objęte art. 5 l ust. 1.

- Komunikat Komisji Europejskiej pn. *Tymczasowe kryzysowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy* (Dz. U. UE C 131 z 24.3.2022 str. 1),
- ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz. U. poz. 835), która weszła w życie 16 kwietnia 2022 r., zwana dalej: „ustawą”.

Ustawodawca wprowadził nowe, samoistne i obligatoryjne podstawy wykluczenia, które należy weryfikować w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego oraz podstawy do wykluczenia określonych podmiotów także w postępowaniach o wartości mniejszej niż 130 000 zł oraz w zamówieniach wyłączonych spod przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych. Ustawa określiła również relacje podmiotów bezpośrednio związanych z osobami lub podmiotami podlegających sankcjom, którymi mogą być „w szczególności [...] powiązania o charakterze osobistym, organizacyjnym, gospodarczym lub finansowym, lub wobec których istnieje prawdopodobieństwo wykorzystania w tym celu dysponowanych przez nie takich środków finansowych, funduszy lub zasobów gospodarczych”.

III. Kogo dotyczą sankcje

Zgodnie z art. 3 ust. 2 ww. ustawy, środki sankcyjne będą dotyczyły w szczególności osób i podmiotów dysponujących środkami finansowymi, funduszami oraz zasobami gospodarczymi w rozumieniu rozporządzenia 765/2006 lub rozporządzenia 269/2014, bezpośrednio lub pośrednio wspierających:

- agresję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę rozpoczętą w dniu 24 lutego 2022 r. lub

- poważne naruszenia praw człowieka lub represje wobec społeczeństwa obywatelskiego i opozycji demokratycznej lub których działalność stanowi inne poważne zagrożenie dla demokracji lub praworządności w Federacji Rosyjskiej lub na Białorusi – lub bezpośrednio związanych z takimi osobami lub podmiotami, w szczególności ze względu na powiązania o charakterze osobistym, organizacyjnym, gospodarczym lub finansowym, lub wobec których istnieje prawdopodobieństwo wykorzystania w tym celu dysponowanych przez nie takich środków finansowych, funduszy lub zasobów gospodarczych.

IV. Zakres sankcji

Zakres możliwych do zastosowania środków sankcyjnych został zawarty w art. 1 ustawy, zgodnie z którym stosuje się:

- środki ograniczające określone w przywołanych powyżej rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014,
- wykluczenie z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Pzp),
- wpis do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany, o którym mowa w art. 434 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

V. Zalecenia IZ PO WER

1. Obowiązki beneficjenta

Na beneficjencie projektu konkursowego i pozakonkursowego spoczywa obowiązek weryfikacji podmiotu, z którym zawarto umowę w projekcie oraz podmiotów z nimi powiązanych pod kątem ich wykluczenia z możliwości otrzymania środków.

Najczęściej weryfikacji w zakresie objęcia sankcjami podlegały będą **podmioty** (wraz z podmiotami powiązanymi), **którym udzielone ma być w projekcie zamówienie**, ponieważ jedną z sankcji wynikających z ustawy jest wykluczenie z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie ustawy Pzp. Zamawiający może już na etapie opracowania dokumentacji przetargowej lub zapytania ofertowego zamieścić zapisy dotyczące podstaw wykluczenia określonej w ustawie kategorii podmiotów. Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy, *w przypadku wykonawcy lub uczestnika konkursu wykluczonego na podstawie ust. 1, zamawiający odrzuca wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego lub ofertę takiego wykonawcy lub uczestnika konkursu, nie zaprasza go do złożenia oferty wstępnej, oferty podlegającej negocjacji, oferty dodatkowej, oferty lub oferty ostatecznej, nie zaprasza go do negocjacji lub dialogu, a także nie prowadzi z takim wykonawcą*

negocjacji lub dialogu, odrzuca wniosek o dopuszczenie do udziału w konkursie, nie zaprasza do złożenia pracy konkursowej lub nie przeprowadza oceny pracy konkursowej, odpowiednio do trybu stosowanego do udzielenia zamówienia publicznego oraz etapu prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Przy weryfikacji potencjalnych zamawiających istotny jest skutek działań beneficjenta, a więc czy udzielono podmiotowi wykluczonemu zamówienia, czy też nie. Jeśli ostatecznie zamawiający nie uwzględnił w dokumentacji postępowania klauzuli wykluczenia, a zamówienie zostało udzielone wykonawcy nieobjętemu sankcjami, nie zajdzie szkoda w budżecie UE.

Sprawdzenie w zakresie objęcia sankcjami dotyczyć będzie też **każdego innego niż wykonawca podmiotu uzyskującego wsparcie finansowe w projekcie** (np. szkolenia/ doradztwo dla firm) lub podmiotu, któremu przekazano w ramach umowy środki na realizację celów projektu, np. grantobiorca, organizator stażu dla osoby bezrobotnej, organizator prac interwencyjnych (jeśli umowa zawierana jest pomiędzy beneficjentem – PUP a organizatorem stażu lub prac interwencyjnych).

Weryfikacja uczestników projektu - osób fizycznych otrzymujących bezpośrednio wsparcie - dokonywana jest przez beneficjenta jedynie w przypadku, gdy grupą docelową projektu są **migranci, którzy potencjalnie mogliby być objęci sankcjami.**

Z tego też względu każdy beneficjent przed:

- udzieleniem zamówienia (niezależnie, czy będzie to Pzp, zasada konkurencyjności, czy też rozeznanie rynku)
- zawarciem umowy z innym podmiotem uzyskującym wsparcie finansowe w projekcie lub podmiotem, któremu powierzono środki na realizację celów projektu
- przekazaniem każdej kolejnej zapłaty / udzieleniem kolejnego wsparcia

jest zobligowany do ustalenia, czy strona umowy oraz podmioty z nią powiązane nie zostały objęte sankcjami, co powinno zostać odpowiednio udokumentowane w sposób umożliwiający prześledzenie ścieżki audytu.

2. Obowiązki IP

Dążąc do eliminacji ryzyka udzielenia dofinansowania podmiotom objętym sankcjami przy jednoczesnym zminimalizowaniu obciążeń administracyjnych związanych ze stosowaniem środków sankcyjnych, IZ PO WER rekomenduje wdrożenie następujących działań w obszarze kontraktacji i rozliczeń wydatków:

2.1. Zawieranie umów o dofinansowanie projektów:

Bezpośrednio przed zawarciem umowy o dofinansowanie oraz przekazaniem każdej kolejnej zaliczki IP powinna ustalić, czy względem wnioskodawcy i partnerów projektu (o ile dotyczy) oraz podmiotów z nimi powiązanych zastosowano środki sankcyjne, o których mowa w ustawie. Weryfikacja powinna zostać przeprowadzona w szczególności na podstawie:

- listy osób i podmiotów, względem których zastosowanie mają sankcje, prowadzonej w Biuletynie Informacji Publicznej Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- załącznika nr 1 do Rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 oraz do Rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006,
- wywiadowni gospodarczych,
- KRS stanowiącego ogólnopolską bazę danych o podmiotach uczestniczących w obrocie gospodarczym,
- CEIDG zawierającą dane z ewidencji osób fizycznych, prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą jednoosobowo lub jako wspólnicy spółek cywilnych,
- CRBR zawierającego dane o beneficjentach rzeczywistych,
- wszelkich dodatkowych metod dostępnych dla IP do weryfikacji powiązania i statusu danego podmiotu.

W przypadku stwierdzenia, że wnioskodawca, partnerzy lub podmioty z nimi powiązane zostali objęci sankcjami, IP nie przystępuje do podpisania umowy o dofinansowanie / nie przekazuje zaliczki. Wynik weryfikacji przeprowadzonej przez IP powinien zostać udokumentowany.

2.2. Weryfikacja wydatków wykazanych we wniosku o płatność oraz podczas kontroli na miejscu

IP sprawdzają, w trakcie weryfikacji wniosków o płatność oraz kontroli na miejscu, fakt wywiązywania się przez beneficjentów z obowiązków, o których mowa w punkcie 1.

Sprawdzeniu podlegają podmioty - wykonawcy wytypowani do próby ustalonej na dotychczasowych zasadach na potrzeby kontroli na miejscu oraz pogłębionej weryfikacji wniosku o płatność.

W sytuacji, gdy w próbie dokumentów wytypowanych przez IP znajdzie się umowa zawarta z podmiotem ujętym na liście sankcyjnej, IP weryfikuje sposób dokonania przez beneficjenta sprawdzenia, o którym mowa w pkt 1. W sytuacji, gdy w próbie dokumentów znajdzie się umowa zawarta z osobą lub podmiotem ujętym na liście

sankcyjnej, IP postępuje zgodnie z procedurą korygowania i odzyskiwania wydatków oraz raportowania o nieprawidłowościach.

Wynik weryfikacji IP jest dokumentowany w odpowiedniej liście sprawdzającej.

W przypadku projektów pozakonkursowych powiatowych urzędów pracy, w których nie przeprowadza się weryfikacji pogłębionej wniosków o płatność i nie przedkłada dokumentów źródłowych wskazujących wspierane osoby i podmioty otrzymujące środki unijne, IP może oprzeć się na oświadczeniu beneficjenta o przeprowadzeniu weryfikacji objęcia sankcjami ww. osób i podmiotów. Sposób weryfikacji przez beneficjenta ww. osób i podmiotów pod kątem ich ewentualnego wykluczenia z możliwości otrzymania środków w ramach POWER jest sprawdzana przez IP w ramach kontroli projektu.